

Fondbolagens förening

SWEDISH INVESTMENT FUND ASSOCIATION

Uppföljning av fondbranschens klimatarbete

Eva Reimers, kommunikationschef Fondbolagens förening

11 februari 2024

Tack!

Ett stort tack till våra medlemmar som har bidragit med underlag till denna rapport:

Aktie-Ansvar, AMF Fonder, Avanza Fonder, Carnegie Fonder, Cliens Kapitalförvaltning, C WorldWide, East Capital, Excalibur Asset Management, FCG Fonder, Fidelity International, Handelsbanken Fonder, Infranode, JP Morgan Asset Management, Lannebo Fonder, Lysa Fonder, Länsförsäkringar Fondförvaltning, Nordea Fonder, ODIN Fonder, SEB Investment Management, Skandia Fonder, Spiltan Fonder, Storebrand Fonder, Swedbank Robur, Söderberg & Partners Asset Management S.A. och Öhman Fonder.*

Rapporten baseras på en enkät som har besvarats av Fondbolagens förenings medlemmar under perioden juni – september 2024. Medlemmarna har besvarat frågor gällande sitt klimatarbete 2020 och 2023. I rapporten görs också en jämförelse med en tidigare rapport från föreningen, "Fondbolagens klimatarbete" (2022), där fondbolagens klimatåtaganden har kartlagts.

Fondbolagens förening har nästan 50 medlemsbolag. Medlemsbolagen representerar en mångfald av fondbolag med olika inriktning och storlek. Föreningen har dessutom många associerade medlemsbolag med anknytning till branschen.

Redan när föreningen grundades 1979 var uppdraget att värna fondspararnas och fondbolagens gemensamma intressen. Fondbolagens förening verkar för ett sunt fondsparande i spararnas intresse. Nöjda fondsparare är en förutsättning för en framgångsrik bransch.

*Sedan enkäten skickades ut har uppköp och namnbyten förekommit i branschen.

Innehåll

Inledning.....	3
Tidigare rapport om fondbolagens klimatarbete.....	4
Uppföljning av fondbolagens klimatarbete 2024.....	4
EU:s klimatmål och regleringar.....	5
SFDR.....	6
CSRD.....	7
Hur kan fondbolagen påverka klimatet?.....	7
Aktivt ägarengagemang.....	7
Välja bort, välja in och påverka.....	8
Sälja bolag eller påverka dem?.....	9
Omställningsbolag.....	9
Aktivt förvaldade fonder och indexfonder.....	9
Investeringar i klimatlösningar	10
Gröna obligationer.....	10
Vad är inräknat i fondbolagens klimatmål?.....	11
Scope 3 – en utmaning.....	11
Science Based Targets.....	12
Att räkna på olika tillgångsslag.....	12
Kommer fondbolagen klara sina klimatmål?.....	13
Utveckling mellan 2020 och 2023.....	13
Fondbolagens viktigaste verktyg	13
Några viktiga samarbeten på klimatområdet.....	14
Största utmaningarna för att nå netto noll-målen.....	14

Inledning

Den svenska fondbranschen har en lång tradition av att arbeta med hållbarhetsfrågor. I takt med att konsekvenserna av klimatförändringarna blivit alltmer uppenbara och fondspararnas efterfrågan på fonder som tar klimathänsyn ökat har branschens klimatarbete intensifierats. År 2022 gjorde Fondbolagens förening en enkätundersökning bland sina medlemmar som visade ambitiösa målsättningar om att minska klimatavtrycken i fonderna. Under sommaren 2024 följde föreningen upp klimatarbetet bland medlemmarna i en ny enkätundersökning. I denna rapport sammanfattas de trender i fondbranschens klimatarbete som går att utläsa genom de två enkätundersökningarna. Rapporten beskriver på vilka sätt fondbolagen kan arbeta för att påverka klimatet och hur EU:s klimatmål och regleringar påverkar fondernas klimatarbete. Här beskrivs också vilka utmaningar branschen har i sitt klimatarbete, och hur den ser på möjligheterna att nå de uppsatta målen.

Tidigare rapport om fondbolagens klimatarbete

År 2022 gjorde Fondbolagens förening en kartläggning bland sina medlemmar för att få en överblick över branschens klimatåtaganden. Statistiken som togs fram omfattade tillgångar som förvaltas åt svenska fondandelsägare och visade bland annat att:

- 79 procent av svenskt fondkapital (4 685 miljarder SEK) förvaltades med ett mål om netto noll utsläpp av växthusgaser.
- 50 procent av svenskt fondkapital (2 968 miljarder SEK) förvaltades med ett mål om netto noll utsläpp redan år 2040.
- 82 procent av svenskt fondkapital (4 823 miljarder SEK) redovisade fondernas utsläpp av växthusgaser (Scope 1 och 2).

Uppföljning av fondbolagens klimatarbete 2024

Fondbolagens förening har under sommaren 2024 gjort en uppföljning av hur medlemmarnas klimatarbete framskrider. Föreningens medlemmar består av fondbolag och AIF-förvaltare. ”Fondbolag” och ”fondbranschen” i texten nedan inkluderar såväl fondbolag som AIF-förvaltare. Medlemmarna har denna gång svarat på frågor om sitt klimatarbete 2023 jämfört med 2020. Såväl fondvolymen som medlemsunderlaget har förändrats sedan 2022 års kartläggning av branschens klimatåtaganden. Siffrorna i de båda enkäterna är därför inte helt jämförbara. Frågorna i 2024 års enkät har fördjupats.

Fondförmögenheten som föreningens medlemmar representerade i 2022 års rapport, dvs. per 31 december 2021, uppgick till 5 959 miljarder SEK. Av detta representerade svarsunderlaget över 99 procent eller 5 904 miljarder SEK.

Fondförmögenheten som föreningens medlemmar representerar uppgick vid utgången av 2023 till 5 794 miljarder SEK. Av detta representerar svarsunderlaget i 2024 års enkät 95 procent, eller 5 494 miljarder SEK.

Procentsatserna nedan baseras på andel av den rapporterade volymen, dvs. av de medlemmar som fyllt i klimatenkäten. Siffrorna omfattar tillgångar som förvaltas åt svenska andelsägare. Det kan vara bra att vara medveten om den något lägre svarsfrekvensen i 2024 års rapport vid jämförelserna nedan.

- Knappt 95 procent (5 212 miljarder SEK) av det rapporterade fondkapitalet förvaltas med mål om netto noll utsläpp senast år 2050. Det är en ökning med 16 procentenheter sedan 2022.
- Drygt 56 procent (3 089 miljarder SEK) av det rapporterade fondkapitalet förvaltas med mål om netto noll utsläpp år 2040. Det är en ökning med 6 procentenheter sedan 2022.
- 99 procent av det rapporterade fondkapitalet redovisar idag konkreta siffror över fondernas totalutsläpp av växthusgaser (Scope 1, 2 och ofta även Scope 3). År 2022 var motsvarande siffra 82 procent (Scope 1 och 2).

- I 2024 års enkät har fondbolagen angett siffror för 2020 respektive 2023. Enkäten visar att år 2020 gjorde fondbolagen, med något undantag, inte s.k. Scope 3-beräkningar vad gäller totalutsläpp av växthusgaser, medan betydligt fler gjorde det år 2023. Beräkningar av Scope 3 är alltså svåra att göra. Vissa aktörer tycker att siffrorna fortfarande är alltför osäkra, medan andra använder sig av uppskattningar. Läs mer om scope 3 nedan.
- När det gäller redovisning av växthusgasintensitet, räknat som investeringsobjektens utsläpp i förhållande till deras intäkter, var det relativt få fondbolag som tog fram denna siffra år 2020. Däremot redovisar i princip alla fondbolag siffran för 2023, enligt upplysningskraven i EU-förordningen om hållbarhetsrelaterade upplysningar, SFDR¹. SFDR trädde i kraft för fondbolagen redan i mars 2021, men den delegerade förordningen 2022/1288, som specificerar hur upplysningarna ska lämnas, började tillämpas först den 1 januari 2023. Eftersom det tidigare inte fanns krav på de företag som fonderna investerar i att rapportera exempelvis växthusgasutsläpp, har fondbolagen inte alltid haft tillgång till dessa siffror. Det nya direktivet för företagens hållbarhetsrapportering, CSRD², ställer nu krav på företag att redovisa uppgifter om bland annat växthusgasutsläpp. CSRD trädde i kraft i Sverige den 1 juli 2024 med första rapporteringskrav för årsredovisningen 2025, vilket innebär att fondbolagen framöver successivt kommer att få tillgång till bättre och mer tillförlitliga data.
- 2024 års enkät visar att fondbolagen inkluderar en allt större andel av sina tillgångar när de beräknar växthusgasutsläppen, vilket indikerar att beräkningsmetoderna för olika tillgångsslag har utvecklats.

2024 års enkätundersökning visar att fondbolagen arbetar vidare med de klimatåtaganden som rapporterades år 2022, och att underliggande data successivt blir mer tillgängliga.

Ju större kapital desto större möjlighet att påverka klimatutsläppen. Fondbolagens förening har därför valt att titta på klimatarbetet utifrån fondkapitalets volym. Det är vanligt att såväl stora som små aktörer har gått med i internationella klimatinitiativ; när kapitalförvaltare världen över går samman finns ännu större möjlighet att påverka även globala företag. Vid en jämförelse mellan 2020 och 2023 framgår det att allt fler fondbolag, såväl stora som små, arbetar aktivt med klimatfrågan, och att tillgången till både data och beräkningsmetoder successivt har blivit bättre.

EU:s klimatmål och regleringar

EU har under de senaste åren bedrivit ett aktivt lagstiftningsarbete på många områden för att adressera hållbarhetsutmaningarna. Det har införts en rad regelverk som nyligen har börjat implementeras, och som berör fondbolagen samt AIF-förvaltarna. EU:s hållbarhetsmål tar avstamp i internationella överenskommelser som Agenda 2030 och Parisavtalet. EU:s mål är att bli klimatneutralt år 2050, något som slås fast i EU:s klimatlag. Sverige har satt ett mål om klimatneutralitet år 2045.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2088 av den 27 november 2019 om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella tjänstesektorn.

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2464 av den 14 december 2022 om ändring av förordning (EU) nr 537/2014, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och direktiv 2013/34/EU vad gäller företagens hållbarhetsrapportering.

EU:s kanske främsta verktyg för att nå klimatmålen är utsläppshandelssystemet (EU ETS) som började införas år 2005, där EU sätter ett tak för klimatutsläppen och delar ut utsläppsrätter till företagen. Tanken är att företag kan införa åtgärder för att minska sina utsläpp och finansiera dem genom att sälja utsläppsrätter. Efter hand har EU:s utsläppshandel kommit att omfatta allt fler industrier. Sedan 1 januari 2024 inkluderas till exempel sjöfarten; bygg- och transportsektorn kommer räknas in från och med 2027. Förutom EU-länderna inkluderas Norge, Island, Liechtenstein, Schweiz och Storbritannien i utsläppshandelssystemet.

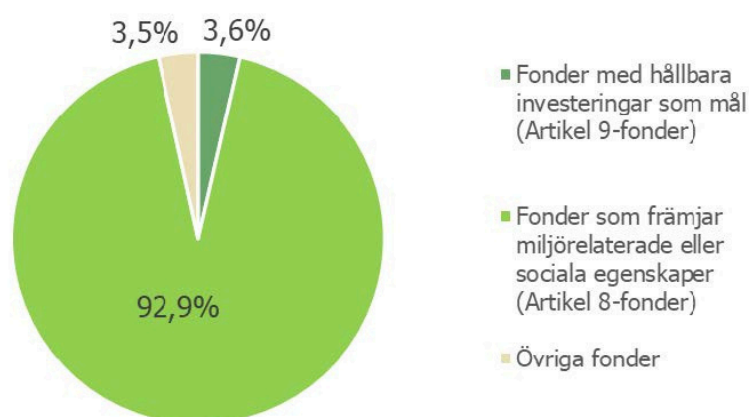
EU:s ansvarsfördelningsförordning³ reglerar de utsläpp som inte omfattas av utsläppshandelssystemet. Det handlar om utsläpp från jordbruket samt sektorer som vägtrafik, uppvärmning av fastigheter och mindre energianläggningar. Varje medlemsland tilldelas specifika mål för att minska utsläppen. Länder med högre BNP per capita måste minska sina utsläpp snabbare.

SFDR

Fondbolagen är direkt berörda av EU:s förordning om hållbarhetsrelaterade upplysningar, SFDR, som började tillämpas i mars 2021. Syftet med detta regelverk är att den som investerar i t.ex. en fond ska få bättre och standardiserad hållbarhetsinformation. SFDR ställer krav på att fondbolag och AIF-förvaltare ska lämna information både om förvaltaren och om vissa typer av fonder. Fonder som "främjar miljörelaterade eller sociala egenskaper" ska lämna upplysningar enligt "Artikel 8", fonder som har "hållbara investeringar som mål" ska lämna upplysningar enligt "Artikel 9". Båda dessa fondtyper ska lämna omfattande och detaljerad hållbarhetsinformation. Informationen ska sedan 1 januari 2023 lämnas i standardiserade mallar (så kallade RTSer).

I Sverige är drygt 96 procent av fonderna sådana som ska lämna upplysningar enligt Artikel 8 eller 9, vilket har krävt ett stort arbete från fondbolagens sida under de senaste åren. En svårighet för fondbolagen har varit tillgången till data, eftersom det EU-regelverk (CSRD) som kräver hållbarhetsuppgifter från de företag som fonderna investerar i inte trädde i kraft förrän 1 juli 2024.

Fondförmögenheten fördelad efter hållbarhetsdeklaration, 2024-12-31

Källa: Fondsparande efter hållbarhetsdeklaration, kvartalsstatistik Fondbolagens förening

³ Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet.

CSRD

EU:s direktiv om företagens hållbarhetsrapportering, Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD, reglerar hur företag ska rapportera information om hållbarhet i sin årsredovisning. EU har också tagit fram standarder (ESRS) som ska följas av de företag som omfattas av direktivet, en harmonisering av europeiska och globala standarder pågår. I Sverige började CSRD gälla den 1 juli 2024 med första rapporteringskrav för årsredovisningen 2025. Rapporteringen omfattar till att börja med de största bolagen, medan mindre bolag får längre tid på sig att implementera regelverket.

Hur kan fondbolagen påverka klimatet?

Fondbolagen förvaltar sammantaget ett betydande kapital på uppdrag av privatpersoner och institutioner vilka ger förvaltarna mandat att förvalta tillgångarna enligt fondbestämmelserna.

Fondbolagen erbjuder fonder med en rad olika hållbarhetsinriktningar, men till syvende och sist är det uppdragsgivarna/kunderna som bestämmer hur de vill placera sina pengar. Kunderna kan till exempel välja att investera "fossilfritt", eller så vill de vara med och finansiera övergången till en hållbar ekonomi genom att välja en fond som investerar i s.k. omställningsbolag. De kan också välja att spara i fonder som investerar i klimatlösningar, eller som investerar i företag som har som mål att bidra till FN:s globala hållbarhetsmål fokuserade på klimat.

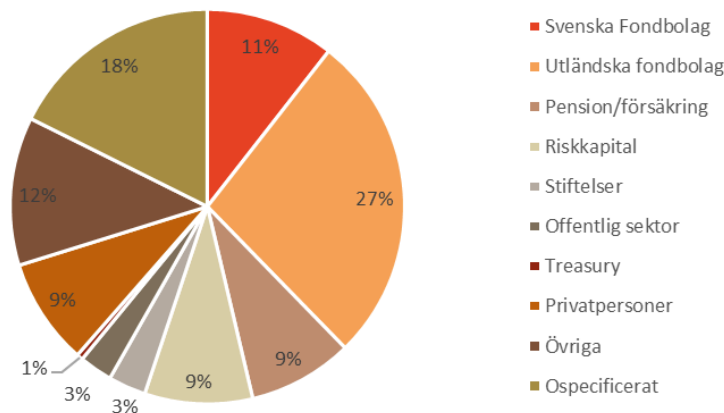
Men för fondbolagen, som har uppdraget att få spararnas pengar att växa, finns det även en ekonomisk aspekt på företagens klimatanpassning. I dag är hållbarhetsanalysen, oavsett inriktning på fonden, ofta integrerad i fondförvaltarnas investeringsprocess. Fondbolagen arbetar med att identifiera och minska de klimatrisker som uppstår i investeringarna, samt med att hitta investeringsmöjligheter bland de bolag som bidrar med klimatlösningar. Som exempel kan nämnas det utsläppshandelssystem som finns inom EU, och som hela tiden skärps. Klimatutsläppen för företag verksamma inom EU blir allt dyrare. Vid en omställning till en mer hållbar ekonomi kommer vissa företag att gynnas och andra att missgynnas. Att förstå och analysera företagens omställning blir därmed en viktig del i fondförvaltarnas analys av vilka företag som kommer vara långsiktigt lönsamma.

Aktivt ägarengagemang

Fonder äger 38 procent av det svenska börsvärdet och är därmed de vanligaste ägarna på Stockholmsbörsen. Två tredjedelar av fonderna är utländska och en tredjedel är Sverigeregistrerade. Tillsammans äger fonderna i snitt en tiondel av de svenska börsbolagen, visar statistik från Modular Finance.⁴ Att denna siffra är lägre än fondernas totala ägarandel beror på att fondbolagen i högre grad har investerat i de större börsbolagen än i de mindre.

⁴ "Fonder som ägare på svenska börsen", Fondbolagens förening 2023.

Illustration av ägandet på den svenska börsen

Fondbolagen, framför allt de svenska, arbetar aktivt med ägarstyrning och påverkansarbete i de bolag de har investerat i. De analyserar och för löpande dialog med företagen om hur de förebygger och hanterar sina hållbarhetsrelaterade och finansiella risker. Fondbolagen agerar både proaktivt och när problem uppstår. Genom dialogen får de en bättre förståelse för företagets risker och möjligheter.

Fondbolagens förenings medlemmar följer branschens gemensamma riktlinjer för aktieägarengagemang, vilket bland annat innebär att de har en ägarpolicy där principer för arbete med miljö, socialt ansvarstagande och ägarstyrning framgår.

Välja bort, välja in och påverka

Fondbolagen använder sig av tre huvudstrategier när det gäller klimat- och hållbarhetsarbetet:

• Välja bort

De kan välja att inte alls investera i vissa branscher, eller välja bort de bolag som bedöms som mindre hållbara än andra bolag i samma bransch. En majoritet av de svenska fonderna har till exempel fattat beslut om att inte investera i företag där mer än 5 procent av omsättningen från produktionen eller distributionen är från fossila bränslen. Fonderna kan också välja att sälja ett företag som inte har visat sig lyhört för fondens hållbarhetskrav.

• Välja in

Fonderna kan välja att placera i företag utifrån specifika hållbarhetskriterier, till exempel kan de välja att investera i förnybar energi eller andra fossilfria energikällor. De kan också välja att investera i de företag som är "bäst i klassen" i en viss bransch, till exempel ett företag som har lägre klimatutsläpp än sina konkurrenter.

• Påverka

Fonderna kan också använda sitt ägarinflytande för att påverka företagen, till exempel genom att ställa krav på en omställning av företagets produktion till en modell med mindre växthusgasutsläpp, eller genom att kräva en handlingsplan för hur företaget ska minska sina utsläpp.

Ofta använder sig fondbolagen av en kombination av dessa strategier i sitt hållbarhetsarbete.

Sälja bolag eller påverka dem?

Ibland höjs röster i media om att spararnas pengar inte bör investeras i fossilindustrin, utan att fonderna borde sälja av sådana innehav. Att investerare vägrar investera i ett bolag har onekligen ett symboliskt värde, och det kan finnas goda etiska skäl att undvika vissa investeringar. Frågan om det har en faktisk effekt i den reala ekonomin är mer komplicerad.

Daniel Green och Boris Vallée, vid Harvard Business School, har i en studie⁵ kommit fram till att bankers vägran att bevilja lån till kolkraftverk har kunnat påverka dem att kraftigt minska sina koldioxidutsläpp. Det här exemplet handlade om kreditgivning. En liknande effekt går inte att påvisa i alla branscher, och vad gäller investeringar. Problemet är att om fondbolagen inte finns kvar som ägare i företagen så kan de förlora möjligheten att påverka. Det finns en risk att andra, mindre nogräknade aktörer, i stället går in som ägare, och då kan företagens omställning ta ännu längre tid eller helt utebli. Flera fondbolag anser att det kan vara bättre att stanna kvar som ägare och ställa krav på företagen.

Påverkan kan ske genom dialog direkt med företaget, publika aktieägarförslag eller röstningsdeklaration inför eller på årsstämmor. Svenska fonder engagerar sig dessutom ofta i företagens valberedningar där de till exempel kan arbeta med att få in hållbarhetskompetens i styrelserna. För att kunna få en så bra effekt som möjligt av påverkansarbetet kan fondbolagen gå samman med andra investerare både nationellt och internationellt. Ju mer kapital som står bakom ett krav desto mer benägna är företagen att lyssna på ägarna.

Men om företagen inte lyssnar på ägarna då? Någon gräns måste det ju finnas: om ett företag, trots upprepade påstötningar från ägarna, vägrar att ta fram en plan för hur de ska minska sina växthusgasutsläpp, så kan det vara läge för fonderna att sälja innehavet.

Omställningsbolag

För att uppnå de globala klimatmålen krävs en omfattande omställning, framför allt inom sektorer med historiskt höga utsläpp. Fondbolagen arbetar med att identifiera de branscher och bolag som har de största utsläppen och analysera deras planer för framtiden. Att investera i stora, etablerade bolag som är på gång att ställa om sin verksamhet i en mer hållbar riktning kan vara mer effektivt än att investera i nystartade bolag som redan är hållbara. Många av de företag som har stora utsläpp är också sådana som har stor potential att minska utsläppen om de lyckas ställa om till en mer hållbar affärsmodell.

Fonder investerar i en mängd olika sektorer där utsläppen ofta är kopplade till sektorns karaktär. Stål och cement är exempel på två sektorer med mycket stora utsläpp. Stål och cement är också material som fortsatt behövs i samhällsbyggandet. För att dessa bolag ska kunna ställa om behövs kapital. Här kan fondbolagen vara med och finansiera omställningen.

Många fondbolag fokuserar på att föra en dialog med de ”omställningsbolag” som har störst klimatavtryck. Fondbolagen vill påverka företagen att till exempel sätta vetenskapligt baserade klimatmål (s.k. Science Based Targets, SBT, se nedan) för både den egna verksamheten och för värdekedjan. När företagen i sin tur ställer krav på sina underleverantörer att sätta klimatmål uppstår en positiv kedjeeffekt.

Aktivt förvaltade fonder och indexfonder

Beroende på förvaltningsstil, placeringsinriktning och typ av fond kan hållbarhetsarbetet se olika ut. I en

⁵ ”Measurement and Effects of Bank Exit Policies”, Green & Vallée, Harvard 2022, 2024.

aktivt förvaltnad fond kan hållbarhetsaspekter beaktas på olika sätt. Hållbarhetsmål kan utgöra målet för fondens förvaltning. Hållbarhetsaspekter kan också påverka fondförvaltares bedömning av en aktie eller annan tillgång. Mer hållbara företag kan till exempel bedömas ha större förutsättningar att klara konkurrensen inom en viss sektor och slippa framtida omställningskostnader och så vidare.

Indexfonder investerar i de aktier eller andra tillgångar som indexet består av. Det är indexet som avgör om en fond har investerat i ett visst företag eller verksamhet. Under senare år har det tagits fram allt fler hållbarhetsjusterade index. Det är index som till exempel utgår ifrån de krav på begränsningar för koldioxidutsläpp som ställs på företag som är förenliga med Parisavtalet. Redan i indexkonstruktionen har vissa företag valts bort. För fonder med mer specifika hållbarhetskrav kan indexet specialbeställas utifrån fondens behov.

I Sverige är det vanligt med så kallade indexnära fonder. Det är fonder som har som avsikt att efterlikna avkastningen i ett index. Det vill säga förvaltningen försöker inte få en bättre avkastning än indexet och riskerar därmed inte heller ett sämre utfall (justerat för avgifter och transaktionskostnader). Däremot följer de indexnära fonderna inte nödvändigtvis strikt indexet utan kan till exempel exkludera vissa innehav av hållbarhetsskäl.

Investeringar i klimatlösningar

Förutom att arbeta med att få ner utsläppen från befintliga portföljföretag har en majoritet av de fondbolag som svarat på enkäten uttalade ambitioner om att öka sina investeringar i klimatlösningar. Det kan handla om att de letar efter lösningsorienterade bolag inom områden som till exempel solenergi och vindkraft som de kan investera i. Det kan också handla om satsningar på nya teknologier, som biobränslen till flyget och infångning av koldioxid. Det här kan vara ett sätt att arbeta med klimatfrågan i förvaltningen av befintliga fonder.

Dessutom har sammanlagt drygt femtio nya fonder med klimattema startats under den senaste treårsperioden av de fondbolag som svarat på enkäten.

Gröna obligationer

Gröna obligationer lyfts ofta fram som ett sätt att styra även utlånat kapital till mer hållbara och miljörelaterade investeringar. Det finns sedan flera år internationella ramverk som reglerar gröna obligationer (t.ex. ICMAs Green Bond Standard), och under senare år har även EU tagit fram egna ramverk (EU Green Bond). I ramverken anges vad pengarna från de gröna obligationerna får användas till, och även hur låntagarna ska informeras om de gröna investeringarna.

De som lånar kapital med gröna obligationer kan vara överstatliga aktörer som Europeiska investeringsbanken, eller stater som Sverige och Frankrike. Även företag kan använda dem. Det kan vara ett helt igenom "grönt" företag, och även företag som i övrigt inte är hållbara, men som använder kapitalet till ett grönt projekt. Det är vad det lånade kapitalet används till som avgör om det kan bli en grön obligation, inte vem som lånar upp pengarna.

Genom att nå fler investerare, även de som har hållbarhetspreferenser, och kanske också uppnå lite lägre lånekostnader, bidrar de gröna obligationerna till fler gröna investeringar. Från investerarnas sida är fördelen att de kan utgå från att kapitalet endast används till projekt och verksamheter som uppfyller kraven på miljömässigt hållbara verksamheter.

Vad är inräknat i fondbolagens klimatmål?

Drygt 56 procent av det rapporterade fondkapitalet (3 089 miljarder SEK) förvaltas med mål om netto noll utsläpp år 2040. Knappt 95 procent av det rapporterade fondkapitalet (5 212 miljarder SEK) förvaltas med mål om netto noll utsläpp senast år 2050. Men vilka utsläpp går att räkna på och inkludera i fondbolagens målsättningar?

För att fondbolagen ska kunna beräkna utsläppen av växthusgaser från sina investeringar så behöver de företag fonderna investerar i rapportera siffror över sina utsläpp. Det behövs också standarder för hur man ska beräkna och rapportera utsläppen. Utvecklingen på det här området går framåt, och allteftersom blir siffrorna mer lättillgängliga och standardiserade.

Scope 3 - en utmaning

Det finns flera ramverk för utsläppsberäkningar. Enligt en mycket etablerad global standard för klimatberäkningar Greenhouse Gas Protocol, GHG, beräknas företags och organisationers klimatavtryck med hjälp av tre så kallade Scope:

Scope 1

– företags direkta utsläpp från den egna verksamheten.

Scope 2

– indirekta utsläpp från den energi som företaget förbrukar (inköpt elektricitet, ånga, värme och kyla).

Scope 3

– övriga indirekta utsläpp som uppstår uppströms och nedströms hos leverantörer och kunder i företags värdekedja, t.ex. inköpta material, avfallshantering, produktanvändning, affärsresor etc. som organisationen inte äger eller kontrollerar.

För att göra en fullständig rapportering (med alla Scope) behöver alla aktiviteter i leverantörs- och distributionsledet som ger upphov till utsläpp identifieras och räknas om till utsläpp. I GHG Protocols standard finns vägledning för hur detta kan göras. En utmaning vid mätning av Scope 3-utsläpp är att leverantörer och distributörer ofta saknar viktiga utsläppsdata. Det gör att beräkningarna blir mycket mer komplexa och outvecklade. Endast en handfull fondbolag har därför inkluderat Scope 3 i sina målsättningar om netto noll.

SFDR kräver bland annat att man ska lämna information om fondernas totala utsläpp samt växthusgasintensitet. I mallarna för SFDR-rapporteringen finns en rapporteringspunkt som handlar om växthusgasintensitet definierat som investeringsobjektens utsläpp delat med investeringsobjektens intäkter, samt rapporteringen kring huvudsakliga negativa konsekvenser (PAI) innehåller ett flertal utsläppsrelaterade mått. I rapporteringspunkterna inkluderas samtliga Scope. De som inte har valt att rapportera Scope 3 har istället valt att förklara varför det har uteslutits.

En majoritet av fondbolagen har inkluderat Scope 3 i sina beräkningar av växthusgasintensiteten år 2023. De påpekar dock att siffrorna för Scope 3 än så länge är mycket osäkra. Därför anser flera av fondbolagen att de inte ännu kan målsätta Scope 3. Andra fondbolag gör en uppskattning av utsläppen i Scope 3 och har med dem i sina netto noll-målsättningar trots den osäkerhet som finns.

I och med de nya redovisningsreglerna kommer förhoppningsvis data att bli allt bättre och mer tillgängliga. Därmed kommer det bli lättare för fondbolagen att målsätta och följa upp fondernas alla utsläpp.

I enkäten syns en klar förflyttning mellan åren 2020 och 2023. Betydligt fler fondbolag har trots allt inkluderat Scope 3 i sina beräkningar av totalutsläpp år 2023.

Science Based Targets

Kartläggning av alla utsläpp i Scope 3 är ett krav på portföljbolagen för att kunna rapportera enligt CSRD, och det är också ett krav för att kunna sätta mål i enlighet med det s.k. Science Based Targets-initiativet (SBTi). Detta är ett sätt för företag och finansiella aktörer att sätta vetenskapligt förankrade klimatmål som är i linje med Parisavtalet. SBTi fungerar som extern granskare och verifierar de klimatrelaterade målen och strategierna. Många av fondbolagen arbetar enligt SBTi.

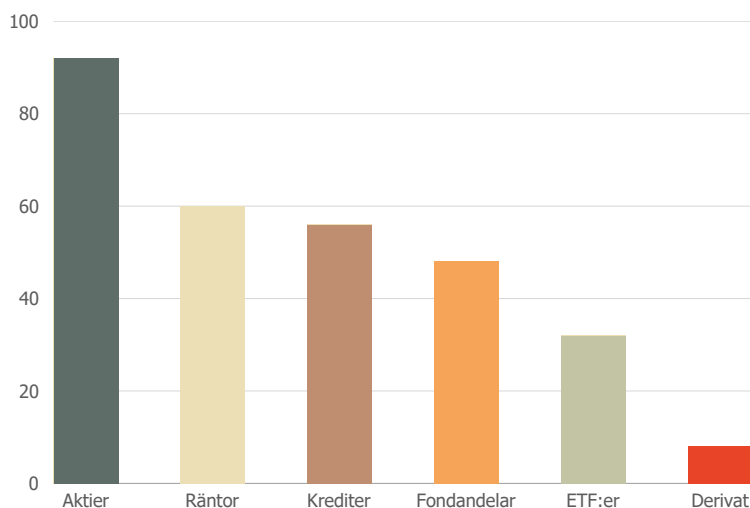
I enkäten framgår det att vissa fondbolag har valt att sätta som mål att en allt större andel av deras portfölj företag successivt ska ha satt klimatmål enligt SBTi. Genom att portfölj företagen når netto noll senast år 2050 kommer även fonderna nå det målet.

Att räkna på olika tillgångsslag

En ytterligare komplikation när det gäller beräkningen av fondinnehavens klimatutsläpp är att fonder kan investera i olika tillgångsslag. Att beräkna utsläppen för aktier är relativt enkelt, men räknemetoderna är inte helt utvecklade för alla tillgångsslag. Som exempel kan nämnas att det finns etablerade metoder att beräkna utsläpp relaterade till företagsobligationer och statsobligationer. Dock är metoderna för att beräkna utsläpp kopplade till säkerställda obligationer ännu utvecklade och i sin linda.

Det vanligaste är att redovisa utsläppen för aktieinnehaven – det gör i princip alla fondbolag. Relativt många räknar även utsläppen för sina ränteinnehav, krediter och fondandelar. Betydligt färre har beräknat utsläpp för derivat och ETF:er.

Vilka tillgångsslag ingår i era växthusgasberäkningar?

Diagrammet visar procentandel av de rapporterande fondbolagen som räknar på olika tillgångsslag.

Precis som när det gäller kvaliteten på data så utvecklas beräkningsmetoderna, och fondbolagen kommer successivt kunna göra bättre beräkningar för alla tillgångsslag. Det innebär att i dag hamnar en del av fondvolymen utanför utsläppsberäkningarna också på grund av att metoder för att beräkna utsläppen för olika tillgångsslag inte är utvecklade.

Kommer fondbolagen klara sina klimatmål?

I enkäten ställer vi frågan om fondbolagen tror att de kommer klara att nå sina klimatmål. Samtliga fondbolag som har satt netto noll-mål bedömer att de kommer klara målen. De fondbolag som har satt mål för Scope 1 och Scope 2 ser att de redan har reducerat sina utsläpp i Scope 1 och 2, och att det, givet den positiva utvecklingen, finns goda förutsättningar att nå målen.

Även de fondbolag som har inkluderat Scope 3 i sina netto noll-mål är positiva när det gäller möjligheterna att nå målen. Anledningen till den positiva hållningen handlar om att fondbolagen ser att allt fler av portföljföretagen sätter egna mål om netto noll utsläpp, och att portföljföretagen i ökande grad använder sig av verifierade mål enligt SBTi.

Fondbolagen påpekar i sina svar att klimatarbetet kräver ett dedikerat arbete, en aktiv dialog med intressenter och tydliga styrningsstrukturer. De framhåller också att de är beroende av att det sker en klimatomställning i samhället i stort, och att portföljföretagen agerar i linje med de globala utsläppsmålen, för att de ska kunna lyckas med sina egna klimatmål.

Utveckling mellan 2020 och 2023

Många fondbolag ser att deras uppmätta utsläpp har minskat mellan år 2020 och 2023. Den huvudsakliga anledningen till detta uppges av en majoritet av fondbolagen vara att de har justerat sina portföljer så att de företag de nu investerar i har lägre utsläpp. Några fondbolag anger som huvudsaklig anledning till utsläppsminskningarna att deras portföljföretag har minskat sina utsläpp. Det kan också vara en kombination av dessa skäl, samt även inflöden till ”grönare” fonder som bidragit till utsläppsminskningarna.

Några fondbolag ser att utsläppen i scope 3 har ökat mellan 2020 och 2023, men påpekar att detta beror på att portföljföretagen har gått från att använda sig av uppskattade till rapporterade utsläppsdata. Siffrorna blir alltså alltmer tillförlitliga, vilket kommer göra det lättare att följa utvecklingen framöver.

Fondbolagen har observerat att några av de portföljföretag som står för de största utsläppen har minskat sina utsläpp, och att den största delen av de totala utsläppen faktiskt kommer från företag som har satt mål enligt SBTi, vilket innebär att portföljföretagen har en målsättning om att minska utsläppen.

Fondbolagens viktigaste verktyg

Fondbolagen arbetar som nämnts ovan med en kombination av olika verktyg och strategier för att påverka klimatutsläppen från sina investeringar. Fondbolagens förening har i sin enkät bett fondbolagen att rangordna vilket verktyg som de anser är det allra viktigaste för att minska klimatpåverkan från investeringarna.

Att föra en ”aktiv ägardialog” med sina portföljbolag anser en majoritet av fondbolagen vara det mest effektiva verktyget. Som nummer två kommer ”välja bort fossila investeringar”. Enligt resonemanget ovan ger förstås ett undvikande av fossila investeringar en omedelbar effekt på fondens beräknade utsläpp (men kanske inte i den reala ekonomin). Att ”satsa på omställningsbolag” kommer på tredje plats, därefter att ”investera i klimatlösningar”. Att ”undvika högintensiv energisektor” kommer på femte plats.

Självklart kan olika fondbolag föredra olika verktyg, bland annat beroende på vilken typ av fonder de förvaltar, dvs. vilka marknader och branscher de investerar i. Svaren ger ändå en indikation på att fondbranschen tycker att ett aktivt påverkansarbete har god effekt.

Några viktiga samarbeten på klimatområdet

För att sätta mer press på företagen går kapitalförvaltare samman, både nationellt och internationellt. Ju större andel av ett företags ägare som ställer krav, desto större chans att företaget hör samman kraven.

Climate Action 100+ är ett initiativ där fondbolag, försäkringsbolag och pensionsbolag gått samman för att påverka de företag som är de största utsläpparna av växthusgaser globalt. Man fokuserar på 170 företag. Målsättningen är att få företagen att minska sina utsläpp, förbättra sin styrning vad gäller klimatrisker och möjligheter, samt rapportera sina utsläpp. Initiativet lanserades i december 2017 vid "One Planet Summit" i Paris.

Net Zero Asset Managers Initiative är en internationell grupp av investerare som åtagit sig att stödja målet om netto noll utsläpp av växthusgaser år 2050 eller tidigare, i linje med de globala ansträngningarna att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader C. De åtar sig också att stödja investeringar i linje med Parisavtalet och att rapportera investeringarnas klimatavtryck. Undertecknarna ska sätta delmål på vägen som ska ses över vart femte år. Fler än 325 undertecknare, som tillsammans förvaltar över 57 500 miljarder USD har skrivit under initiativet. Hit hör många svenska fondbolag.

Vissa fondbolag som ingår i en försäkringskoncern har skrivit under systerorganisationen **Net Zero Asset Owners Alliance** som är ett liknande initiativ. På samma sätt har fondbolag som ingår i en bankkoncern skrivit under **Net Zero Banking Alliance**.

Största utmaningarna för att nå netto noll-målen

Vilka är då de största utmaningarna för fondbolagen i arbetet med att nå sina klimatomål? Där lyfter fondbolagen fram politiska motsättningar på första plats. Därefter kommer tillgången till data och täckningsgrad, och sen tillgång till metoder för att beräkna utsläppen för olika tillgångsslag. Fondbolagen flaggar för att hela samhället måste öka takten i omställningen, och att portföljföretagen måste få förutsättningar och incitament att ställa om.

Kapitalförvaltare och andra representanter från finanssektorn i Sverige och runt om i världen uppmanar nu politikerna att höja ambitionerna och påskynda sina åtgärder för att nå målen om nollutsläpp år 2050 eller tidigare⁶. Om politiken, med hjälp av skatter och regleringar, skapar en spelplan där ohållbara aktiviteter missgynnas och hållbara gynnas kommer finansmarknaden att göra nya bedömningar av risker och möjligheter. Betydande kapital kommer att strömma över till hållbara investeringar. Med rätt förutsättningar kan fondbranschen vara en nyckel till en snabb omställning.

⁶ Se t.ex. 2024 Global Investor Statement to Government on the Climate Crisis

Fondbolagens förening

SWEDISH INVESTMENT FUND ASSOCIATION

